

XIV C 1002/20

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 31 października 2023 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu XIV Zamiejscowy Wydział Cywilny z siedzibą w Pile

w składzie następującym:

Przewodniczący: sędzia Jolanta Czajka-Bałon

Protokolant: st. sekr. sąd. Grażyna Bielicka

po rozpoznaniu w dniu 3 października 2023 r. w Pile

na rozprawie

sprawy z powództwa **J. Ś. (Ś.), E. Ś.**

przeciwko **R. Bank (...)** z siedzibą w **W.**

o zapłatę i ustalenie

oddala powództwo w zakresie żądania głównego;

uwzględnia roszczenie ewentualne i zasądza od pozwanego R. Banku (...) z siedzibą w W. na rzecz powodów J. Ś. i E. Ś. kwotę 51 707,98 (pięćdziesiąt jeden tysięcy siedemset siedem i 98/100) zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 01 września 2019 r. do dnia zapłaty;

w pozostałej części roszczenie ewentualne oddala;

kosztami procesu obciąża pozwanego i z tego tytułu zasądza od niego na rzecz powodów jako zwrot kosztów procesu kwotę 8 268,61 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia uprawomocnienia się niniejszego wyroku do dnia zapłaty.

Jolanta Czajka-Bałon

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 31 października 2023 r.

Powodowie J. Ś. i E. Ś. w pozwie z 10 marca 2020 r. (data nadania w urzędzie pocztowym) wnieśli, po pierwsze, o zasądzenie od pozwanego R. Bank (...) z siedzibą we W., wykonującego w Polsce działalność gospodarczą w ramach oddziału pod nazwą R. Bank (...) (Spółka Akcyjna) Oddział w Polsce z siedzibą w W., na swoją rzecz po zmodyfikowaniu powództwa w dniu 23 października 2020 r. łącznie na rzecz powodów kwoty 116.282,44 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 01.09.2019 r. do dnia zapłaty i po drugie, o ustalenie nieistnienia pomiędzy nimi i pozwanym stosunku prawnego kredytu wynikającego z umowy kredytu nr (...) z dnia 23 września 2008 r. (sporządzonej w dniu 22.09.2008 r.) Jako ewentualne, powodowie zgłosili żądanie zasądzenia od pozwanego na ich rzecz łącznie kwoty 52.021,88 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 01.09.2019 r. do dnia zapłaty. Wnieśli także o zasądzenie na ich rzecz łącznie kosztów procesu według norm przepisanych wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie.

W uzasadnieniu pozwu powodowie podali, że jako konsumenci zawarli z poprzednikiem prawnym pozwanego (...) SA umowę o kredyt hipoteczny udzielony w złotych, waloryzowany kursem CHF. Umowa została zawarta przy wykorzystaniu stosowanego przez pozwanego wzorca umownego. Pozwany w toku prezentowania oferty kredytu nie przedstawił im pełnych, rzetelnych i zrozumiałych informacji dotyczących praw i obowiązków wynikających z umowy, w szczególności o rzeczywistym zakresie ryzyka kursowego. Nie poinformował ich, w jaki sposób kształtował się kurs franka szwajcarskiego w okresie poprzedzającym zawarcie umowy i nie wyjaśnił kwestii związanych z mechanizmami ustalania kursu waluty. Przedstawiono im informacje w zniekształcony sposób, ponieważ wyeksponowano wyłącznie korzyści z zawarcia umowy kredytu indeksowanego (niższa rata i oprocentowanie). Nie uprzedzono ich o konsekwencjach wzrostu kursu waluty dla wysokości raty i zadłużenia. Umowa kredytu jest nieważna z powodu sprzeczności z prawem i zasadami współżycia społecznego oraz abuzywności jej postanowień dotyczących przeliczania kwoty kredytu na walutę. Nieważność umowy powoduje po stronie pozwanego obowiązek zwrotu świadczeń otrzymanych od nich w wykonaniu umowy, jako nienależnych. Świadczenia te za okres od 30 marca 2010 r. do 29 marca 2019 r. wyniosły kwotę, której zasądzenia domagają się w żądaniu głównym. Na wypadek przyjęcia przez Sąd ważności umowy, domagają się kwoty objętej żądaniem ewentualnym, jako zwrotu rat nadpłaconych od 30 marca 2010 r. do dnia 29 marca 2019 r. w związku z abuzywnością postanowień umowy (k.3-29 v., 242-244v.).

W odpowiedzi na pozew pozwany wniósł o oddalenie powództwa i zasądzenie od powodów solidarnie na jego rzecz kosztów procesu według norm przepisanych. W szerokiej argumentacji krytycznie odniósł się do stanowiska powodów co do nieważności umowy i abuzywności jej postanowień (k. 93-119, 259-265).

W toku sprawy strony podtrzymały swoje stanowiska w sprawie.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Powodowie dostali w darowiźnie od teściowej działkę budowlaną i chcieli wybudować na niej dom. W 2007 roku dostali kredyt hipoteczny w wysokości 70 tys. złotych - na taką kwotę mieli zdolność kredytową, suma ta pozwoliła im jedynie wybudować dom w stanie surowym z dachem i oknami. Posiadane przez nich środki finansowe wyczerpały się, aby móc dokończyć budowę domu musieli zaciągnąć kolejny kredyt, jednak nie mieli już zdolności kredytowej w złotówkach. Powódka pracowała na pół etatu w świetlicy szkolnej, a powód na pełen etat jako kierowca autobusu szkolnego. Koleżanka powodów doradziła im aby wzięli kredyt konsolidacyjny w obcej walucie. Tak też zrobili, gdyż żaden bank nie chciał im udzielić kolejnego kredytu w złotych polskich. Pracownik banku pokazywał stronie powodowej porównania tabeli kursów walut innych państw. Doradca klienta wyjaśnił im, że w przypadku kredytu indeksowanego kwota kredytu zostanie przeliczona na franki szwajcarskie i rata kredytu będzie wyrażona w tej walucie a będzie podlegała w spłacie w złotych po aktualnym kursie.

Powodowie zdecydowali się na zaoferowany im kredyt indeksowany z uwagi na najniższą ratę. W związku z tym złożyli wniosek kredytowy, w którym wskazali, że wnioskuje o 150.000 zł kredytu w walucie CHF na okres 336 miesięcy na spłatę kredytu mieszkaniowego w innym banku w kwocie 113.500 zł i dowolny cel konsumpcyjny w kwocie 36.500 zł. Wymogiem ubiegania się o kredyt, było podpisanie druku pod nazwą: „Oświadczenie wnioskodawcy związane z ubieganiem się o kredyt hipoteczny indeksowany do waluty obcej”. Znajdowała się w nim deklaracja, że wnioskodawcy zostali zapoznani przez pracownika Banku z kwestią ryzyka kursowego; że będąc w pełni świadomym tego ryzyka rezygnuje z zaciągnięcia kredytu w złotych i wybiera kredyt indeksowany; że znane mu są postanowienia Regulaminu kredytu hipotecznego udzielanego przez (...) w odniesieniu do kredytów indeksowanych do waluty obcej; że został poinformowany, że aktualna wysokość kursów waluty obcej jest dostępna w placówkach Banku. Ponadto druk zawierał oświadczenie, że wnioskodawca jest świadomy, że: ponosi ryzyko kursowe, związane z wahaniami kursu waluty, do której indeksowany jest kredyt; ryzyko kursowe ma wpływ na wysokość zobowiązania względem Banku oraz na wysokość rat spłaty; kredyt zostanie wypłacony w złotych; saldo zadłużenia wyrażone jest w walucie obcej; raty kredytu wyrażone są w walucie obcej i podlegają spłacie w złotych. Powodowie powyższy druk oświadczenia podpisali 31 lipca 2008 roku.

Powodowie uzyskali pozytywną decyzję kredytową, w związku z czym 22 września 2008 r. (...) SA Oddział w Polsce sporządził umowę o kredyt hipoteczny nr (...). Została ona przygotowana przy wykorzystaniu stosowanego przez ten Bank wzoru. Następnego dnia 23 września 2008 r. doszło do jej podpisania przez powodów i przedstawicieli Banku. Tego dnia poza umową powodowie podpisali również załącznik do niej pod nazwą; „Oświadczenie kredytobiorcy związane z zaciągnięciem kredytu zabezpieczonego hipoteką”. Zostało ono sporządzone przy wykorzystaniu gotowego formularza bankowego. Treść oświadczenia była niemal identyczna, jak wcześniejszego „Oświadczeń wnioskodawcy związane z ubieganiem się o kredyt hipoteczny indeksowany do waluty obcej”.

Przed podpisaniem umowy i oświadczenia powodowie przeczytali je.

Powodowie nie negocjowali postanowień wzoru umowy. Powodowie nie negocjowali kursu, po którym nastąpi indeksacja kredytu.

(dowód: umowa kredytu, k. 146-148, wnioski kredytowy, k. 138-140, oświadczenia z 31.07.2008 r. i 23.09.2008 r., k. 142 i 156, decyzja kredytowa, k. 144, regulamin kredytu – k.149-154, zeznania świadka A. S. – k.327-332 zeznania powodów, k. 277v.-279 i 418v.)

Umowa, wśród innych, zawierała następujące postanowienia.

Bank udziela Kredytobiorcom kredytu w kwocie, na cel i na warunkach określonych w niniejszej Umowie, zaś Kredytobiorca zobowiązuje się do korzystania z kredytu na warunkach określonych w Umowie i Regulaminie oraz zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami, opłatami, prowizjami i innymi kosztami w terminach spłaty określonych w Umowie (§ 1 ust.1). Określenia użyte w Umowie mają znaczenie nadane im w „Regulaminie kredytu hipotecznego udzielonego przez (...)” zwanym dalej Regulaminem, który stanowi integralną część Umowy (§ 1 ust. 2).

Bank zobowiązuje się oddać do dyspozycji Kredytobiorcy kwotę w wysokości 150.000 zł. Kredyt jest indeksowany do waluty obcej CHF (§ 2 ust. 1). Kredyt przeznaczony jest na spłatę kredytu mieszkaniowego w innym banku, dowolny cel konsumpcyjny (§ 2 ust. 2). Okres kredytowania wynosi 336 miesięcy (§ 2 ust. 3). Kredytobiorca zobowiązuje się do zapłaty prowizji od udzielenia kredytu w wysokości 1.350 zł (§ 2 ust. 4).

Kredyt oprocentowany jest według zmiennej stopy procentowej (...) (§ 3 ust. 1). Zmienna stopa procentowa ustalana jest jako suma stopy referencyjnej LIBOR 3M (CHF) oraz stałej marży Banku (...) (§ 3 ust. 2).

Raty kredytu oraz inne należności związane z kredytem pobierane są z rachunku bankowego wskazanego w treści Pełnomocnictwa, stanowiącego załącznik do niniejszej Umowy. Kredytobiorca zobowiązany jest do utrzymywania wystarczających środków na ww. rachunku, uwzględniając możliwe wahania kursowe w przypadku kredytów indeksowanych do waluty obcej (§ 6 ust. 6).

Jako zabezpieczenie spłaty kredytu (...) ustanawia się (...): hipotekę kaucyjną do kwoty 300.000 zł (§ 7 ust. 1 pkt 1).

Kredytobiorca oświadcza, że (...) poddaje się egzekucji (...) do kwoty 300.000 zł (§ 9 ust.1).

W zakresie nieuregulowanym Umową zastosowanie mają postanowienia Regulaminu. Kredytobiorca oświadcza, że w dniu podpisania Umowy otrzymał Regulamin (...) (§ 15 ust. 1 i 2).

Przy podpisywaniu umowy powodom został przekazany Regulamin kredytu hipotecznego udzielonego przez (...). Zawierał on m.in. poniższe regulacje.

Definicje: 1) kredyt indeksowany do waluty obcej - kredyt oprocentowany według stopy procentowej, opartej na stopie referencyjnej, dotyczącej waluty innej niż złote, którego wypłata oraz spłata odbywa się w złotych w oparciu o kurs waluty obcej do złotych, według Tabeli; 12) Tabela - tabela kursów walut obcych obowiązująca w Banku (§ 2 pkt 2 i 12).

Kredyt udzielany jest w złotych. Na wniosek wnioskodawcy Bank udziela kredytu indeksowanego do waluty obcej (§ 4 ust.1).

W przypadku kredytów indeksowanych do waluty obcej, wypłata kredytu następuje w złotych według kursu nie niższego niż kurs kupna, zgodnie z Tabelą obowiązująca w momencie wypłaty środków z kredytu. W przypadku wypłaty kredytu w transzach, stosuje się kurs nie niższy niż kurs kupna zgodnie z Tabelą obowiązująca w momencie wypłaty poszczególnych transz. Saldo zadłużenia z tytułu kredytu wyrażane jest w walucie obcej i obliczane jest według kursu stosowanego przy uruchomieniu kredytu. W przypadku wypłaty kredytu w transzach, saldo zadłużenia z tytułu kredytu obliczane jest według kursów stosowanych przy wypłacie poszczególnych transz (§ 7 ust. 4).

Raty spłaty kredytu pobierane są z rachunku bankowego Kredytobiorcy prowadzonego w złotych, w skazanego w Umowie (§ 9 ust. 1). W przypadku kredytów indeksowanych do waluty obcej, raty kredytu podlegające spłacie wyrażone są w walucie obcej i w dniu wymagalności raty kredytu pobierane są z rachunku bankowego, o którym mowa w ust. 1, według kursu sprzedaży zgodnie z Tabelą obowiązującą w Banku na koniec dnia roboczego poprzedzającego dzień wymagalności raty spłaty kredytu (§ 9 ust. 2 pkt 1).

W § 11 ust. 2 Regulaminu w przykładowym wyliczeniu sytuacji, które mogą spowodować zmianę wysokości rat spłaty kredytu nie wskazano zmiany kursu franka szwajcarskiego.

(dowód: : umowa kredytu, k. 146-148, Regulamin, k. 149-154)

Kredyt został powodowi wypłacony jednorazowo: 30 września 2008 i tego dnia jego kwota została przeliczona na franki szwajcarskie po kursie 2,0555 zł za 1 CHF, dając 72.974,95 CHF.

W okresie od 30 marca 2010 r. do 29 marca 2019 roku w wykonaniu umowy kredytu powodowie zapłacili pozwanemu 115.960,05 zł.

Łączna hipoteczna kwota rat kapitałowo-odsetkowych udzielonego kredytu na podstawie przedmiotowej umowy w okresie od 30 marca 2010 r. do 29 marca 2019 roku r. przy założeniu, że początkowe saldo kredytu wynoszące 150.000 zł nie uległo indeksacji do CHF, spłata rat kapitałowo-odsetkowych następowała w złotych polskich wyniosłaby 64.252,07 zł.

Różnica pomiędzy faktycznie pobranymi ratami kredytu przez pozwanego od powodów w okresie od 30 marca 2010 r. do 29 marca 2019 roku zgodnie z zasadami zapisanymi w umowie i regulaminie przy założeniu, że spłacone raty kapitałowo-odsetkowe w CHF zostały przeliczone na PLN według kursu sprzedaży zgodnie z Tabelą obowiązującą w banku na koniec dnia roboczego poprzedzającego dzień wymagalności raty spłaty kredytu, a łączną kwotą hipotecznych rat kapitałowo-odsetkowych jakie uiściliby powodowie w tym samym czasie przy założeniu, iż kredyt został udzielony w złotych, spłacany był w złotych, z uwzględnieniem niekwestionowanych postanowień umowy, w szczególności dot. oprocentowania kredytu, uwzględniania rat równych wynosiłoby: 51.707,98 zł (115.960,05 PLN – 64.252,07 PLN).

(dowód: opinia biegłego z zakresu ekonomii, finansów i zarządzania K. J. – 358-379zaświadczenie pozwanego, k. 60-73)

Pismem z 14 sierpnia 2019 r. powodowie wezwali pozwanego do zapłaty kwoty 122.399,18 zł tytułem zwrotu nienależnego świadczenia spełnionego przez nich w wykonaniu nieważnej umowy kredytu w okresie od 28.08.2009 r. do dnia 29.03.2019 r. bądź w przypadku uznania, że umowa między stronami nadal jest wiążąca, kwoty 53.661,68 zł tytułem nienależnie pobranych od powodów rat kapitałowo – odsetkowych w powyższej wysokości aniżeli rzeczywiście powinni spłacić w okresie od dnia 28.08.2009 r. do dnia 29.03.2019 r. W uzasadnieniu powołali się na sprzeczność umowy z prawem i zasadami współżycia społecznego oraz nieważność wywołaną koniecznością usunięcia z niej niedozwolonych postanowień. Pismem z 31 sierpnia 2019 r. pozwany odpowiedział odmownie.

(dowód: pismo powodów, k. 50-57, pismo pozwanego, k. 58-59)

Powodowie od 2006 r. są małżeństwem. Od chwili jego zawarcia pozostają w ustawowej wspólności majątkowej małżeńskiej. Kredyt zaciągnęli do majątku wspólnego i spłacają z niego.

(dowód: zeznania powodów, k. 174-175 i 184)

Pozwany jest następcą prawnym (...) SA Oddział w Polsce.

(twierdzenia powodów przyznane przez pozwanego)

Powyższy stan faktyczny, Sąd ustalił w oparciu o następującą ocenę dowodów

Stan faktyczny sprawy nie był przedmiotem sporu. Wynikał on z resztą w oczywisty sposób z treści dołączonych do akt sprawy dokumentów, których prawdziwość i autentyczność nie budzi wątpliwości i która nie była kwestionowana w toku procesu.

Zeznania świadka A. S. złożone na piśmie uznać należało za wiarygodne, spójne i logiczne. Świadek jest pracownikiem banku (...) Oddział w Polsce. Świadek nie brał udziału w procesie zawierania umowy kredytowej przez powodów.

Opinia biegłej K. J. opracowana została w sposób fachowy, rzetelny i wyczerpujący. Była spójna, logiczna i zrozumiała. W sposób przekonujący i nie budzący zastrzeżeń zostały w niej wskazane przesłanki, które doprowadziły do końcowych wniosków i pozwoliły na ustalenie różnicy między wysokością rat kapitałowo – odsetkowych faktycznie spłaconych przez powodów w okresie od 30 marca 2010 r. do 29.03.2019 r., a wysokością hipotetycznych rat kredytu przy założeniu, że umowa kredytu powinna być wykonywana z wyłączeniem postanowień dotyczących indeksacji kwoty kredytu oraz rat.

Za wiarygodne uznano zeznania powodów, którzy wskazali w jakim celu wzięli kredyt. Zeznali, że wiedzieli że bank stosuje własne tabele wymiany walut i że jest możliwość kupowania w banku waluty CHF. Powodowie byli w ocenie Sądu świadomi, że z kredytem indeksowanym związane jest ryzyko kursowe, niewłaściwie tylko ocenił jego rozmiar.

Sąd zważył, co następuje:

Powództwo okazało się bezzasadne w zakresie roszczenia głównego, za uzasadnione uznano roszczenie ewentualne.

Powodowie wniesli o zasądzenie na ich rzecz od pozwanego kwoty 116.282,44 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 01.09.2019 r. do dnia zapłaty w związku z nieważnością umowy kredytu opierając to żądanie na nieważności umowy kredytu wywodzonej z niedozwolonego charakteru klauzul waloryzacyjnych (abuzyność), a także ze sprzeczności umowy z prawem i zasadami współżycia społecznego. Jako ewentualne, powodowie zgłosili żądanie zasądzenia od pozwanego na ich rzecz łącznie kwoty 52.021,88 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od 01.09.2019 r. do dnia zapłaty w przypadku uznania, że umowa kredytu jest ważna, a zakwestionowane przez powodów postanowienia umowy ich nie wiążą, tytułem różnicy pomiędzy zapłaconymi przez nich ratami, a ratami, które zapłaciliby, gdyby z umowy został usunięty mechanizm waloryzacji, przy zachowaniu pozostałych warunków umowy.

Rozstrzygnięcie niniejszej sprawy wymagało oceny wyżej wymienionych postanowień umownych w świetle przesłanek z art. 385¹ par. 1 k.c. oraz (w razie uznania w/w postanowień za niedozwolone postanowienia umowne) oceny skutków prawnych tej sytuacji tj. rozstrzygnięcia czy w takim przypadku zaskarżone postanowienia umowy powinny zostać z niej wyeliminowane, czy też abuzyność prowadzi do nieważności umowy; oceny w/w postanowień umownych pod kątem ich zgodności z prawem i zasadami współżycia społecznego w świetle art. 58 par. 1 i 2 k.c.

Zgodnie z art. 385¹ k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem niezgodnione indywidualnie nie wiążą go, jeżeli kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy (niedozwolone postanowienia umowne). Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny (§ 1). Jeżeli postanowienie umowy zgodnie z § 1 nie wiąże konsumenta, strony są związane umową w pozostałym zakresie (§ 2). Niezgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu. W szczególności odnosi się to do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta (§ 3). Ciężar dowodu, że postanowienie zostało uzgodnione indywidualnie, spoczywa na tym, kto się na to powołuje (§ 4). Zgodnie z brzmieniem w/w przepisu, możliwość uznania danego postanowienia umownego za niedozwolone i wyeliminowania go z umowy, uzależniona jest od łącznego spełnienia następujących przesłanek: 1. postanowienie nie było uzgodnione indywidualnie; 2. nie jest postanowieniem w sposób jednoznaczny określającym główne świadczenia stron; 3. postanowienie kształtuje prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy. Powyższy przepis znajduje zastosowanie tylko w stosunkach konsument – przedsiębiorca.

Fakt, że powodowie zawarli umowę kredytu z pozwanym w celu niezwiązanym bezpośrednio z działalnością gospodarczą lub zawodową jest w ocenie sądu niewątpliwy. Po pierwsze wynika to wprost z treści przedmiotowej umowy kredytu (umowa kredytu na cele mieszkaniowe). Po drugie, nic nie wskazuje na to, aby zawarcie przedmiotowej umowy miało związek z działalnością gospodarczą prowadzoną przez powodów. Niewątpliwie zatem, powodowie w zakresie przedmiotowej umowy są konsumentem w rozumieniu art. 22¹ k.c.

W stanie faktycznym niniejszej sprawy oczywiste jest, że wybór rodzaju i waluty kredytu był indywidualnie uzgodniony z powodami. Powodowie nie musieli zgodzić się na zawarcie umowy kredytu indeksowanego do waluty obcej CHF. Mogli zawrzeć umowę „czystego” kredytu złotowego, jednak nie mieli zdolności kredytowej w wariantcie złotówkowym. Równie oczywiste jest jednak, że powodowie nie mieli rzeczywistego wpływu na treść umowy w sensie warunków indeksacji uregulowanych w kwestionowanych przez niech zapisach umowy. Powodowie, godząc się na indeksację co do zasady, nie mieli bowiem realnego wpływu na treść klauzul umownych określających warunki indeksacji do waluty CHF.

W ocenie sądu kwestionowane przez powodów postanowienia umowy okazały się nieuczciwe w stosunku do nich – konsumentów przede wszystkim z uwagi na fakt, iż na mocy owych postanowień umowy, pozwany bank mógł samodzielnie kształtować wysokość raty kredytu, według nieskonkretyzowanych w umowie kryteriów. Konsekwencją tego stanu rzeczy był zatem stan, który miał miejsce w niniejszej sprawie, iż w przypadku znacznego wzrostu kursu waluty obcej w stosunku do złotówki, rata kredytu oraz wysokość aktualnego salda zadłużenia, wzrastały w radykalny sposób. Umowa zatem w zawartym przez strony kształcie była – w zakwestionowanym przez Sąd zakresie - umową nadmiernie ryzykowną i naruszającą w ten sposób interesy powodów, niebędących przecież finansistami, świadomymi ryzyka kursowego. Za abuzywne zatem należało uznać postanowienia umowne zawarte w regulaminie stanowiącym integralną część umowy.

Regulamin kredytu hipotecznego udzielonego przez (...) (nazywany dalej Regulaminem), który w przedmiotowej umowie kredytu miał zastosowanie na mocy jej § 15 ust. 1, przewidywał w § 2 pkt 2, że kredyt indeksowany jest wypłacany i spłacany w złotych w oparciu o kursy z tabeli kursów pozwanego. Jednocześnie w § 7 ust. 4 Regulaminu przewidziano, że wypłata kredytu następuje w złotych według kursu nie niższego niż kurs kupna zgodnie z tabelą obowiązująca w momencie wypłaty środków z kredytu. Z kolei w § 9 ust. 2 pkt 1 Regulaminu zapisano, że podlegające spłacie raty kredytu wyrażone są w walucie obcej i w dniu wymagalności pobierane są z rachunku bankowego kredytobiorcy według kursu sprzedaży zgodnie z tabelą obowiązującą na koniec dnia roboczego poprzedzającego dzień wymagalności raty spłaty kredytu. Regulamin definiował tabelę jedynie jako tabelę kursów walut obcych obowiązującą w Banku. Żadnych innych postanowień w tym zakresie nie było. Ani umowa, ani Regulamin nie regulowały sposobu ustalania kursów. Zatem umowa w żaden sposób nie ograniczała swobody Banku w określaniu kursu franka szwajcarskiego w tabeli kursów. Mógł on nawet wyznaczać w swojej tabeli osobny kurs dla umów kredytu

indeksowanego lub niektórych z nich (np. z określonego okresu czasu lub dla określonego przedziału kwotowego). Oznacza to, że w świetle umowy Bank miał pełną swobodę w określeniu kursów, po których nastąpią przeliczenia kwoty kredytu na walutę indeksacji oraz rat kredytu na złote. Jednocześnie z treści umowy nie wynikało żadne uzasadnienie dla takiego rozwiązania. Również w toku procesu pozwany żadnego przekonującego uzasadnienia w tym przedmiocie nie przedstawił.

Rzeczywisty problem w związku z wykonywaniem przedmiotowej umowy polegał na tym, że kurs CHF w stosunku do złotego wzrósł w sposób nieprzewidziana przez powodów w momencie zawarcia umowy, istotnie wpływając na wysokość rat kredytu, które powodowie zobowiązani byli płacić.

Powodowie nie osiągnęli korzyści, której oczekiwali, opierając się na nieuzasadnionym przekonaniu, że kurs franka szwajcarskiego w stosunku do złotego przez cały czas wykonywania umowy będzie na tyle niski, że spłaci kredyt przy znacznie mniejszym obciążeniu, niż gdyby zaciągnęli kredyt bez waloryzacji do CHF.

Zdaniem sądu jest oczywiste, że samo zastrzeżenie klauzuli waloryzacyjnej nie stanowi niedozwolonej klauzuli umownej. Waloryzacja co do zasady nie może być abuzywna, choćby ze względu na to, że kredyt waloryzowany do kursu waluty obcej stanowi nazwaną umowę prawa bankowego, wskazaną w art. 69 tej ustawy.

W przypadku waloryzacji kursem CHF i pominięcia w umowie odniesienia do konkretnego kursu, od 24 stycznia 2009 roku obowiązuje art. 358 § 2 k.c. nakazujący stosowanie kursu średniego NBP w takiej sytuacji. Przepis dotyczy spłaty zobowiązań, o których mowa w art. 358 § 1 k.c., tj. wyrażonych w walucie obcej. Zobowiązaniem objętym hipoteką tego przepisu jest nie tylko zobowiązanie od początku wyrażone w walucie obcej i umówione jako spłacane w walucie obcej, lecz także zobowiązanie wyrażone w walucie obcej tylko na skutek wprowadzenia do umowy klauzuli waloryzacji walutą obcą. Zwraca uwagę brak przepisów przejściowych w ustawie z dnia 23 października 2008 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz ustawy - Prawo dewizowe, wprowadzającej do Kodeksu cywilnego art. 358 § 2. Celem ustawodawcy było, aby przepis ten objął także umowy zawarte wcześniej w umożliwienia zapłaty w złotych także zobowiązań istniejących w chwili wejścia ustawy w życie. Od nowelizacji wymagane jest wyraźne zastrzeżenie w umowie zapłaty tylko w walucie obcej w celu wyłączenia zapłaty w złotych i zasada ta objęła także umowy zawarte wcześniej. Przy tym ustanowienie kursu średniego NBP jako stosowanego w braku ustanowienia w umowie innego kursu było wprowadzeniem do Kodeksu cywilnego zwyczaju już wcześniej powszechnie stosowanego (aczkolwiek poza rynkiem kredytowym) i kurs ten przed 24 stycznia 2009 roku był uważany w obrocie gospodarczym za wiążący strony na podstawie art. 56 k.c.

Tutejszy Sąd zgadza się ze stanowiskiem Sądu Najwyższego zaprezentowanym w treści uzasadnienia w sprawie o sygn. akt II CSKP 1110/22, że w obrocie gospodarczym sprecyzowanie przelicznika służącego do waloryzacji świadczenia pieniężnego nie jest konieczne, takie doprecyzowanie nie należy do essentialia negotii umowy. Brak jest podstaw do odmiennego rozumienia postanowień konstytuujących umowę w przypadku obrotu konsumenckiego. Umowa kredytowa z konsumentem, przewidująca waloryzację kursem waluty obcej, jest zawarta mimo pominięcia w niej postanowień dotyczących sposobu ustalania kursu waluty obcej. Od 26 sierpnia 2011 roku art. 69 ust. 2 pkt 4a p.b. wymaga zawarcia w umowie kredytowej od początku wyrażonej w walucie obcej (denominowanej) lub waloryzowanej walutą obcą (indeksowanej) (...) 8 postanowień o sposobach i terminach ustalania kursu przeliczenia jednak pominięcie tych postanowień w umowie zawartej przed 26 sierpnia 2011 r. nie może być przyczyną uznania umowy za niezawartą lub nieważną. Na podstawie art. 5 ustawy z 29 lipca 2011 r. o zmianie ustawy - Prawo bankowe oraz niektórych innych ustaw, nowe wymagania, zawarte w art. 69 ust. 4a p.b., stosuje się tylko do umów zawartych od 26 sierpnia 2011 roku.

Kolejnym zagadnieniem są skutki nieważności przelicznika walut ustalonego w umowie. Na podstawie art. 58 § 3 k.c. umowa pozostaje w mocy co do pozostałych części, chyba że z okoliczności wynika, iż bez postanowień dotkniętych nieważnością umowa nie zostałaby zawarta. Zatem skutki prawne nieważności niektórych postanowień umowy są takie, jak gdyby tych postanowień od początku nie było w umowie. Skoro możliwe jest zawarcie umowy, w której świadczenia pieniężne są waloryzowane kursem waluty obcej, bez określenia przelicznika, to nieważność przelicznika

nie może powodować nieważności kolejnych postanowień umowy, w szczególności samej zasady indeksacji, chyba że właśnie ten przelicznik był dla stron kluczowy i bez tego konkretnego przelicznika nie zawarłyby umowy indeksowanej (art. 58 § 3 k.c.).

Skutkiem braku przelicznika, niezależnie od tego, czy w umowie nie było go od początku, czy okazał się nieważny, jest poszukiwanie odpowiedniego przelicznika w zwyczajach, zasadach współżycia społecznego (art. 56 k.c.) i ewentualnie w analogiach z ustawami przewidującymi takie przeliczniki w innych stosunkach cywilnoprawnych. Sąd Najwyższy podkreślił, że w umowach o kredyt indeksowany sam przelicznik nie jest istotny, o wysokości świadczenia (raty kredytu) decyduje tylko zmiana przelicznika w stosunku do jego pierwotnej wielkości, a ta zmiana jest niemal identyczna dla wszystkich wchodzących w rachubę przeliczników (np. średni NBP, średni kantorowy) w dowolnym okresie czasu (sygn. akt II CSKP 1110/22). Sam brak przelicznika złotych na franki w umowie nie może być przyczyną nieważności postanowień przewidujących wyrażanie rat w CHF. Wolą kredytobiorców było uzyskanie kredytu oprocentowanego w oparciu o stopę LIBOR w zamian za przyjęcie na siebie ryzyka związanego z możliwością wzrostu kursu franka.

W wyroku z 21 grudnia 2016 r., w sprawach połączonych C-154/15, C-307/15 i C 308/15, (...) uznał, że „warunek umowny uznany za nieuczciwy należy co do zasady uznać za nigdy nieistniejący, tak by nie wywoływał on skutków wobec konsumenta. W związku z tym sądowe stwierdzenie nieuczciwego charakteru takiego warunku powinno mieć co do zasady skutek w postaci przywrócenia sytuacji prawnej i faktycznej konsumenta, w jakiej znajdowałby się on w braku rzeczoności warunku”. Skoro postanowienie o przeliczniku opartym na kursie CHF, ogłaszanym przez pozwany bank, należy traktować tak, jakby nie było go w umowie od początku, należy stosować przelicznik ustalony na podstawie art. 56 k.c.

Przelicznik ustanowiony przez strony w umowie zdaniem tegoż Sądu był nieważny tylko ze względu na możliwość jednostronnego kształtowania go przez bank, jednak w umowie kredytu indeksowanego nie sam przelicznik jest istotny, a jego zmiany w czasie wykonywania umowy.

W wyroku z 30 kwietnia 2014 r., C-26/13, (...) odpowiadał na pytanie sądu węgierskiego o skutki abuzywności postanowienia umowy kredytowej o przeliczniku walutowym ustalonym przez bank. (...) stwierdził, że kurs taki może być zastąpiony kursem wynikającym z przepisu dyspozytywnego prawa krajowego, gdyż pozwala to „na przywrócenie równości tych stron bez konieczności unieważnienia wszystkich umów zawierających nieuczciwe warunki”. Jednocześnie wyrok ten potwierdza, że warunek przeliczania zobowiązania kursem waluty obcej jest warunkiem odrębnym od mechanizmu przeliczania i podlega odrębnej ocenie pod kątem abuzywności. Abuzywność przelicznika walutowego nie pociąga za sobą nieważności postanowienia o indeksacji walutą obcą. (...) podkreślił w tym wyroku, iż Dyrektywa służy eliminowaniu nieuczciwych postanowień z umowy, a stwierdzenie nieważności całej umowy jest ostatecznością, gdy umowa bez abuzywnego warunku nie może obowiązywać. Zasada ta jest oczywista zważywszy, iż celem Dyrektywy jest uchronienie konsumentów przed skutkami nieuczciwych warunków akcesoryjnych, na które nie zwraca się uwagi przy zawieraniu umowy.

Powodowie nie wykazali, że zawarta umowa kredytu naruszała w jakikolwiek sposób zasady współżycia społecznego. Wskazać należy, że możliwość powołania się na sprzeczność zawartej umowy z zasadami współżycia społecznego powinna być stosowana wyjątkowo i tylko tam, gdzie nie ma możliwości zastosowania innego środka prawnego. Zasady współżycia społecznego rozumieć jako swego rodzaju „zawór bezpieczeństwa” pozwalający uchylić skutki formalnie zgodnej z prawem czynności, gdy jej wykonanie byłoby niemoralne bądź nieuczciwe. Zdaniem sądu umowa łącząca strony nie może być uznana za sprzeczną z zasadami współżycia społecznego, chociażby z tego względu, że sprzeczność taka musiałaby występować już w dacie zawarcia umowy, podczas gdy wtedy – zgodnie z twierdzeniami powodów – umowa była korzystna dla nich, ponieważ wysokość rat kredytu była znacząco niższa od rat dla analogicznego kredytu bez waloryzacji do CHF.

Powyższe rozważania stanowią o niezasadności powództwa o zapłatę w zakresie roszczenia wywodzonego z nieważności umowy.

W konsekwencji orzeczono jak w pkt 1 sentencji wyroku.

W okresie od 30 marca 2010 r. do 29 marca 2019 roku w wykonaniu umowy kredytu powodowie zapłacili pozwanemu 115.960,05 zł. Łączna hipoteczna kwota rat kapitałowo-odsetkowych udzielonego kredytu na podstawie przedmiotowej umowy w okresie od 30 marca 2010 r. do 29 marca 2019 roku r. przy założeniu, że początkowe saldo kredytu wynoszące 150.000 zł nie uległo indeksacji do CHF, spłata rat kapitałowo-odsetkowych następowała w złotych polskich wyniosłaby 64.252,07 zł.

Po wyeliminowaniu postanowień niedozwolonych dotyczących indeksacji kredytu do waluty franka szwajcarskiego (w konsekwencji do eliminacji obowiązku spłaty w tej walucie lub równowartości w złotych według kursu kupna pozwanego), do zapłaty na rzecz powodów za okres dochodzony pozwem, należy się kwota, którą zasądzono na rzecz powodów w pkt 2 sentencji wyroku – 51.707,98 zł (115.960,05 PLN – 64.252,07 PLN) z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 1 września 2019 r. do dnia zapłaty. Kwota ta została określona przez biegłą w opinii wydaną w przedmiotowej sprawie, co do poprawności arytmetycznej wyliczeń biegłej strony nie wnosily uwag.

W pozostałym zakresie Sąd oddalił roszczenie ewentualne powodów, którzy domagali się kwoty 52.021,88 zł, a przyznano im 51.707,98 zł (pkt 3 wyroku).

Zgodnie z treścią przepisu art. 481 § 1 k.c. jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego, wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik odpowiedzialności nie ponosi. Dłużnik popada w opóźnienie jeśli nie spełnia świadczenia pieniężnego w terminie, w którym stało się ono wymagalne także wtedy, gdy kwestionuje istnienie lub wysokość świadczenia (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 października 2003 r., sygn. II CK 146/02).

Strona powodowa domagała się zasądzenia odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia 1 września 2019 r. tj. od dnia następującego po dniu zajęcia przez pozwanego negatywnego stanowiska w zakresie skierowanej do niego reklamacji. Pozwany pismem z dnia 31.08.2019 r. odmówił dobrowolnego spełnienia świadczenia, a zatem zajął merytoryczne stanowisko. Powyższe uzasadnia żądanie zapłaty odsetek ustawowych za opóźnienie od dnia 1 września 2019 r.

Rozstrzygnięcie o kosztach procesu zostało oparte na podstawie art.102 k.p.c. zawarte zostało w pkt 4 wyroku.

Powodowie przegrali proces w zakresie żądania głównego, mając jednak na względzie, iż zasadnicza teza powodów co do abuzywnych postanowień umowy okazała się słuszna, Sąd nie obciążył powodów obowiązkiem zwrotu kosztów procesu stronie pozwanej, co uzasadniało również obciążenie pozwanego całością poniesionych przez nich kosztów w łącznej wysokości 8.268,61 zł. Składały się na nie opłata od pozwu 1.000 zł, opłaty skarbowe od pełnomocnictw 34 zł(2x 17 zł), wynagrodzenie biegłego za sporządzoną opinię w niniejszej sprawie w kwocie 1.834,61 zł oraz wynagrodzenie profesjonalnego pełnomocnika w osobie adwokata ustalone na podstawie § 2 pkt 6 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie opłat za czynności adwokackie w kwocie 5.400 zł.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie wyżej powołanych przepisów prawa, orzeczono jak w sentencji wyroku.

Sędzia Jolanta Czajka-Bałon